

یک خاطره، یک عکس

من آنجا بودم

◄ **علیرضا صوتاکبر**

دو سال پیش در تهران برف سنگینی باریدن گرفته بود. به همراه یکی از همکاران خبرنگارم به اطراف شهر رفتیم. در حاشیه شهر تهران درست در پایین پالایشگاه شهر تهران خانه‌هایی است که نه گاز دارند و نه هیچ وسیله‌ای برای گرم شدن. خانه‌ای که در عکس است در خارج از محدوده خانه‌های دیگر قرار داشت. هر دو گمان می‌کردیم کسی آنجا زندگی نمی‌کند اما وقتی ناگهان پسر بچه‌ای را دیدیم که در کنار خانه قدم می‌زد تصمیم گرفتیم به سمت خانه برویم. وقتی به سمت خانه حرکت کردیم و به آنجا رسیدیم خانه در نداشت. پسرک پرده‌ای را که به جای در از آن استفاده می‌شد کنار زد و اجازه عکاسی از آنجا را به ما نداد. گفت چون پدر و مادرش خانه نیستند و برای کار به بیرون رفته‌اند او با خواهر نوزادش تنها در خانه‌اند. چند کلمه با او درباره زندگی‌شان حرف زدیم و بعد بیرون آمدیم.

جاسم غضبان‌پور عکاس جنگ ایران و عراق؛

عکاسان دفاع مقدس مرکز توجه نیستند

آنها سرمایه‌گذاری کنند.

از شش هزار فریم عکاسی کرده است، مجموعه تصویری ۱۰ جلدی از دوران دفاع مقدس را آماده چاپ دارد که به دلیل نبود حامی منتشر نشده‌اند. جاسم غضبان‌پور عکاسی که در زمینه‌های جنگ، فرهنگ، مستند اجتماعی و معماری فعالیت می‌کند و کتاب‌هایی مانند «شکوه خوزستان»، «گزارش تصویری حلبچه» و… را منتشر کرده است، در مورد چاپ دیگر عکس‌هایش از دوران دفاع مقدس به مهر گفت: ۱۰ جلد کتاب از عکس‌های دفاع مقدس را آماده کرده‌ام منتها کسی حاضر نیست روی

مورد آزادگان است یعنی از زمانی که اسرا آزاد

می‌شوند تا موقع تحویل به خانواده و اقوام‌شان را عکاسی کردم. این عکس‌ها تنها مختص اسرای ایرانی نیست بلکه از اسرای عراقی هم عکس گرفته‌ام.

این عکاس افزود: «من از سال دوم جنگ که گاهی اسرایی را با وضعیت بد جسمی توسط صلیب سرخ مبادله می‌کردند تا آخرین اسرای عراقی که به صورت یکجانبه آزاد شدند، عکاسی کرده‌ام که بیش از شش هزار فریم شده است و ۲۰۰ فریم آن را برای چاپ در کتاب انتخاب کرده‌ام.» وی در مورد عکس‌های دیگری که آماده چاپ دارد، اظهار داشت: چهار جلد درباره خرمشهر از سال ۱۳۵۵ تا امروز آماده کرده‌ام. موضوع‌های دیگری نیز که عکاسی کرده‌ام و آماده انتشار هستند درباره جنگ‌زدگان، دیوارنوشته‌های عراقی‌ها در خرمشهر و… هستند.

غضبان‌پور همچنین از چاپ جلد دوم کتاب «آسمان و زمین» خبر داد: جلد دوم این کتاب که درباره ۵۰ روز موشک‌باران تهران است با تدوینی جدید منتشر می‌شود. در این کتاب عکس‌هایی از روزهای موشک‌باران در تهران و حال و هوای آن روزها را به تصویر کشیده‌ام. جلد اول هم سال ۷۴ منتشر شد.

غضبان‌پور سال ۱۳۴۲ در خرمشهر متولد شد و در رشته عکاسی تحصیل کرد. وی تا به حال کتاب‌هایی در زمینه حلبچه، جنگ تحمیلی (شش‌جلدی)، صنعت نفت ایران، همه با هم (گزارش تصویری از فعالیت‌های

جهاد سازندگی)، دایره‌المعارف گیلان، آب-نیرو- طبیعت، ۲۰ سال عکاسی فیلم در ایران، زندگی و آثار صنیع‌الملک، توفان صحرا و جنگ در خلیج فارس منتشر کرده است.

عکاسان دفاع مقدس

مرکز توجه نیستند

غضبان‌پور با اشاره به نقش تاثیر گذار عکاسان این حوزه بر فعالیت هنرمندان رشته‌های مختلف از بی‌توجهی به این نسل گلایه کرد. این عکاس دفاع مقدس در مورد وضعیت عکاسان این رشته به مهر گفت: عکاسان دفاع مقدس محلی از اعراب ندارند و بارها گفته‌ام تنها کسانی که برای هنرمندان دیگر اثر تولید کرده‌اند، عکاسان هستند.

بسیاری از عکاسان در هویزه، شلمچه و… حضور یافتند و عکس گرفتند تا بتوانند واقعیت‌ها را منتقل کنند.

وی در مورد نقش عکاسان دفاع مقدس برای دیگر هنرمندان توضیح داد: الان خیلی از عکس‌هایی که ما گرفته‌ایم برای نقاشان، مجسمه‌سازان، داستان‌نویسان و فیلمسازان به عنوان منبع استفاده می‌شود.

در حالی که هر ساله هنرمندان فیلمساز و ادبیات دفاع مقدس مطرح می‌شوند و یاد آنها گرامی داشته می‌شود اما در مورد عکاسان دفاع مقدس چنین کاری صورت نمی‌گیرد.

غضبان‌پور افزود: عکاسی جنگ تنها رشته‌ای است که تا به حال چندین جانباز و شهید داشته است ولی به تمام زحمات، این قشر آن طور که شایسته‌اش بوده، مورد توجه

سال پنجم ■ شماره ۱۰۵۴ ■ یکشنبه ۱۴ شهریور ۱۳۸۹ ■ **برعکس ۱۵**

عکس خبری

و انتشار موضوعات اخلاقی

عکاسی خبری- حرفه‌ای از روزنامه‌نگاری که عکس‌های مطبوعاتی برای نمایش در تلویزیون و سایت‌ها یا چاپ در روزنامه‌ها تهیه می‌کند- زیر انتقاد است.

منتقدان رسانه و بینندگان می‌پرسند کاربرد تصاویر هولناک، عکاسان زیادی که برای آدم‌های مشهور مزاحمت ایجاد می‌کنند، عکس‌های دستکاری‌شده که منتشر می‌شود، پیغام‌های تصویری که کلیشه‌های منفی از اشخاص را تداوم می‌بخشد و تصاویری که مرز بین تبلیغات و روزنامه‌نگاری را مخدوش می‌کند، به چه کاری می‌آیند. آنها می‌پرسند چه اتفاقی در حال افتادن است؟ اینها هیچ کدام از زمانی که عکاسی در سال ۱۸۳۹ اختراع شد، نبوده‌اند بلکه همگی اتفاقات جدیدی هستند. چیزی که جدید است در هر صورت گسترش فناوری‌های کامپیوتری است که در عمل اجازه می‌دهد به هر کسی که پیام‌های بصری را به صورت گسترده برای مخاطبان جهانی پدید آورد، منتشر کند.

عکس‌ها به این دلیل که تصاویر موجب واکنش‌های احساسی مستقیم در میان بینندگان می‌شوند اثرات تکان‌دهنده‌ای دارند. به بیان بهتر پیغام‌های بصری ترکیب شده‌اند برای سرگرم کردن و ترغیب کردن اما نتیجه ناخواسته چنین قدرت بصری‌ای این است که تصاویر همچنین می‌توانند آزاردهنده، شوکه‌کننده، گمراه‌کننده، کلیشه و گیج‌کننده باشند.

به برخی مثال‌های زیر توجه کنید. گزارشات خشن از ایستگاه تلویزیونی‌ای در میامی. خبرنگاران در مقابل ساختمان اوجی سیمپسون تجمع کرده بودند، اسکیت‌بازان المپیک و رقابتی ترینا هاردینگ و نانسی کریگان دوستان صمیمی به نظر می‌رسیدند؛ یک آفریقایی-آمریکایی به عنوان آشوب‌طلب لس‌آنجلسی و قربانی ایدز که در تبلیغی برای فروش بلوز پشمی استفاده می‌شد.

نکاتی که در بالا اشاره شد، می‌توانند در پنج موضوع اخلاقی دسته‌بندی شوند؛ قربانی خشونت، حق زندگی خصوصی، دستکاری‌های عکس، کلیشه شدن و ابهام در تبلیغاتی یا روزنامه‌ای بودن.

قربانیان خشونت: پس از آنکه تصویری وحشتناک از مرده یا قربانیان اندوهگین حادثه‌ای تاسف‌بار به جامعه نشان داده می‌شود یا در رسانه‌های تصویری چاپ می‌شود، بسیاری از بینندگان به وسیله عکس‌ها اغلب منزجر و ناراحت می‌شوند. با این وجود خشونت و مصیبت موضوع اصلی روزنامه‌نگاری آمریکایی هستند. دلیل این ناسازگاری‌های بدبهی این است که اکثریت بینندگان با این داستان‌ها جذب می‌شوند و علاقه وافر دارند. عکاسان خبری‌ای که جوایز پولیتزر و دیگر مسابقات جهانی را برنده شده‌اند، تقریباً همیشه گواه غم‌انگیز کشنده فاجعه‌ای انسانی هستند که با این حال منتشر شده و پخش می‌شوند. گویی بینندگان می‌خواهند تصاویر خشن را ببینند اما از شکاف، از شکاف انگشتان در جلوی صورت‌هایشان. سردبیران روزنامه‌ها نیاز دارند که مطمئن شوند تصاویر قتل یا قربانیان تصادف اتومبیل واقعاً بیان داستان ضروری‌اند. روزنامه‌نگاران اغلب دلیل استفاده از چنین تصاویر بصری را به عنوان راهی برای برحذر داشتن دیگران از خطرات زندگی مدرن یا واداشتن رانندگان به رعایت حداکثر سرعت مجاز ذکر می‌کنند.

تمرکز رسانه بر عمل تبهکارانه برداشتی افرای آمیز از جنایت در ذهن بینندگان ایجاد می‌کند. به جای تمرکز بر اجساد غرق در خون، روزنامه‌نگاران باید عوامل اجتماعی و زیربنایی‌ای را که موجب رخ دادن چنین حوادث غم‌انگیزی می‌شوند توضیح دهند.شهروندان معمولی یا ستارگانی که ناگهان به دلیل ارتباط با داستان‌های خبری و جنجالی به جلوی لنزهای خبره دوربین‌ها پرتاب می‌شوند، همیشه نگران زندگی خصوصی‌شان هستند. به ندرت می‌شوند که بینندگان درباره از بین بردن حق زندگی شخصی فردی دیگر شکایت کنند، دادگاه‌های آمریکا پیوسته خاطر نشان می‌سازند که حقوق فردی بین اشخاص حقیقی و حقوقی یا معمولی و مشهور متفاوت است.

شهروندان قانون‌های عملی بسیاری برای فضای خصوصی خودشان دارند تا ستارگانی که توجه رسانه‌ها را درخواست می‌کنند. عجیب نیست که وقتی موضوع توجه رسانه‌ها سرسخت باشد، به خاطر برخی اتهامات جنجالی شکایت می‌کنند.

دستکاری‌های عکس: عکس و دستکاری‌هایی در موضوع از زمانی که کامپیوتر اختراع شد، قسمتی از عکاسی بوده است ولی به دلیل فناوری کامپیوتری، دستکاری‌های دیجیتال نسبتاً آسان به دست می‌آیند ولی به سختی تشخیص داده می‌شوند و شاید بیشتر نگران‌کننده باشند؛ تغییر دادن عکس اصلی به طوری که بررسی غیرجعلی بودن عکس غیرممکن است. برخی از منتقدان پیش‌بینی کرده‌اند در کمتر از چند سال تصاویر - چه ثابت و چه متحرک- در دادگاه‌ها به عنوان مدرک عینی به دلیل خطری که با استفاده از ابزار دیجیتال ممکن است در آنها به وجود آمده باشد، مورد قبول نخواهد بود.

نتیجه‌گیری: در نمایشگاهی بنی‌ظیر و مشترک که گروه عکس، مجله نیوزویک و مجله تایم نمایش دادند، چهره مجرمی از آ.جی سیمپسون نمایش داده شد، اما عکس‌العمل مردم و منتقدان رسانه خیلی متفاوت بود. جلد جنجالی را به موضوعاتی و مواردی را که در بالا مطرح شد پیوند می‌داد. اگرچه تصویر روی جلد نیوزویک تغییر داده شده بود (بالای عکس اطراف سر او برداشته شده بود) تا حالتی جنجالی و سه‌بعدی ایجاد کند، اما سردبیر تایم برای چاپ برداشتی هنری از عکس که در آن چهره آ.جی با دستکاری کامپیوتری تیره و تار شده بود به شدت مورد انتقاد قرار گرفت. نمونه واقعی عکس‌العمل بنجامین چاوینس بود که گفت عکس سیمپسون را ضرور و شیطانی‌تر و گناهکارتر و به نوعی شبیه حیوان نشان می‌داد. البته نوشتن توضیح به عنوان شرح عکس روال معمول تغییر عکس‌های واقعی به کارهایی دستکاری‌شده از تصاویر، روشی غیراصولی توسط بسیاری در این حرفه به شمار می‌آید. یک هنرمند تمعداً عکس را برای دلایل تبعیض نژادی مات نمی‌کند اما ویراستاران باید آگاه باشند که بسیاری از خوانندگان به آن نتیجه می‌رسند. عکاسی به زمان‌های مهیج و چالش‌انگیز در تاریخش تن داده است. اینک ابزار عکاسی در دوره‌ای متغیر بین فیلم سنتی و تکنولوژی‌های کامپیوتری است. رسانه‌های چاپی و تصویری به طور چشمگیری تغییر خواهند کرد و ساکنان ثابت خانه‌ها می‌شوند و با تکنولوژی فیبر نوری، روزنامه‌ها و تلویزیون‌ها به کلی به ابزاری با ویژگی‌های صفحات چاپی، تلفن، تلویزیون و کامپیوتر (مالتی مدیا) تغییر داده می‌شوند. ولی مهم نیست که ابزار روزنامه‌نگاری چگونه تغییر می‌کند. نگرانی‌های اخلاقی هنوز وجود دارند.

✽**گاردین**

◄ **کشی‌شیر**

نمایشگاه عکس آلفرد یعقوب‌زاده به مناسبت روز قدس
نمایشگاهی از عکس‌های آلفرد یعقوب‌زاده با عنوان «دیوار» برگزار می‌شود. این نمایشگاه که با همکاری موزه هنرهای معاصر فلسطین و موزه هنرهای امام علی(ع) برپا می‌شود، ۳۲ عکس با موضوع فلسطین را به نمایش گذاشته است و ۹ شهریور ساعت ۱۶ در موزه هنرهای معاصر فلسطین گشایش می‌یابد.آلفرد یعقوب‌زاده در سال ۱۳۳۷ از پدری ارمنی و مادری آشوری در تهران متولد شده و عکاسی را به طور تجربی آموخته است. در سال ۱۳۵۷ همزمان با وقایع انقلاب اسلامی تحصیل در رشته طراحی را رها کرد و وارد دنیای عکاسی شد. با پیروزی انقلاب و شروع جنگ تحمیلی به جبهه‌ها رفت و سه سال در گروه جنگ‌های نامنظم شهید دکتر چمران حضور داشت و برای رسانه‌های داخلی و خارجی عکاسی کرد.عکس‌های او از وقایع و اتفاقات کشورهای روسیه، چین، چین، سومالی، افغانستان، کوبا، لبنان، فلسطین، ترکیه، افغانستان و… در نشریات معتبر بین‌المللی منتشر شده است. در این میان شاید حضور ۱۳ساله او در فلسطین و زندگی با مبارزان فلسطینی و عکاسی از مبارزات آنها نقطه‌عطفی در کارنامه یعقوب‌زاده باشد.او از جمله عکاسان ایرانی است که موفق به دریافت جایزه معتبر ورلدرپرس فوتو شده است.

آدرمن، میدان فلسطین، خیابان طالقانی، خیابان برادران شهید مظفر، تقاطع بزر گمهر، شماره ۷۴، موزه هنرهای معاصر فلسطین

بارزیده،هم‌روژه به جز روزهای تعطیل از ساعت ۱۰ تا ۱۹ و پنجشنبه‌ها از ساعت ۱۵ تا ۱۰

